

HANS-GEORG GADAMER (1900. – 2002.)

SADRŽAJ

1. ŽIVOT I DJELA

1. ŽIVOT I DJELA

Zaslugom H.G.Gadamer hermeneutika u današnjoj filozofiji jedan je od ključnih interesa mislioca. Uz bavljenje poviješću filozofije, osobito Platonom i Hegelom njegovo poznato djelo je *Wahrheit und Methode. Grundzuge einer philosophischen Hermeneutik* u kojem je dalje razvio sam hermeneutički problem.

Za Gadamera važi kao i za sve hermeneutičare da se pojedinačno daje shvatiti u cjelini, a cjelina u pojedinačnosti. On preuzima Heideggerov hermeneutski krug i želi pokazati pozitivno značenje »predrasuda«. »Predrasuda« je za njega »predshvaćanje«.

Već je Scheleiermacher tvrdio, želimo li drugoga shvatiti moramo se u njega »prebaciti«, dijeliti njegov pogled i shvaćanje. Sigurno to nije nikada u potpunosti moguće. Iza toga ipak stoji princip: što veći identitet, to veće shvaćanje; što veća diferencija to manje shvaćanje. Upravo se tome protivi Gadamer ukoliko ukazuje na hermeneutsku funkciju vremenskog odstojanja. Baš iz distance pokazuje neki iskaz, napisani tekst ili povijesni događaj, da ga tek iz daljnjeg horizonta u kojem se odigrao i u tome protumačio svoj puni smisao mi bolje shvaćamo u njegovom značenju sada, nego ga se je to prije neposredno moglo shvatiti. Tek tako postaje moguće, odgovarajući zahtjevu Schleiermachersa, autora iz prošlosti bolje shvatiti, nego što je on sam sebe shvatio.

Na mjesto »prebacivanja u drugoga«, jer to nije moguće, a niti nužno (moguće, jer ja ne može napustiti svoj svijet; nužno, jer ja iz mog svijeta drugo kao drugo želim shvatiti), Gadamer postavlja ono što on naziva »Horizontverschmelzung«. Razni svjetovi u povijesnom i kulturnom smislu udaljeniji moraju se međusobno susresti, oni konačno trebaju biti stavljeni u jedinstvo. To zahtjeva da ja, kako drugoga shvatio, a ne bi istovremeno izdao sebe i svoj svijet shvaćanja, horizonte tako moram poklopiti, da se moj vlastiti horizont proširi i obogati. Sigurno da ovakvo shvaćanje sa sobom povlači i probleme koji nisu manji od onih »premjestiti se u drugoga«, jer »poklapanje horizonata« nije niti moguće niti nužno. Nije moguće, jer ja ne mogu rekonstruirati i adekvatno prihvatiti tuđi horizont; nije nužno, jer za neko shvaćanje nije nužna cjelovitost horizonta drugog čovjeka. Dovoljno je samo znanje relevantnih riječi i sadržaja smisla. Pitanje: koliko je sati? Mogu shvatiti i odgovoriti na nj, a da ne shvatim životnu situaciju iz koje ovo pitanje nekoga drugoga i izranja: slično je i sa shvaćanjem povijesnih

tekstova i događaja. Što je uostalom kompliciraniji shvaćajući sadržaj to više pojedinačnih elemenata postaje relevantnima, a to širi i bogatiji mora biti i horizont shvaćanja. Samo se utoliko može, ali u vrlo uvjetovanom i ograničenom smislu, govoriti o stapanju horizonata.

Hermeneutska funkcija distance, njezino nadvladavanje, i stapanje horizonata pretpostavlja, prema Gadameru, povijesne posljedice (*Wirkungsgeschichte*), tj. da se neka izgovorena ili pismeno predana riječ ili neko predmetno svjedočanstvo, odlučujući čin ili događaj daleke prošlosti, izraze u daljnjoj povijesti ukoliko ima posljedice u kojima se objašnjava i obratno. Tek se u povijesnim posljedicama (*Wirkungsgeschichte*) razvija puni smisao rečenoga ili dogođenoga.

Vrijedno je pri tome zapaziti dva aspekta u kojima se Gadamer razlikuje od svoga učitelja Heideggera. Prvo: na mjesto povijesti bitka Heideggera, kod njega dolaze povijesne posljedice. Gadamer se odriče misterioznog ontološkog utemeljenja u povijesno sebe-skrivajućem-i-objavljujućem bitku koji nam je pridodan kao povijesna sudbina. Time se on odriče i svake ontološko metafizičke rasprave (što se konačno kobno odražava i na pitanje istine, kako ćemo još i pokazati). Drugi aspekt u kojem se Gadamer razlikuje od Heideggera bi bio ovaj: kod Heideggera stoji budućnost u primatu, Gadamer pak naglašava prošlost kao povijesnu tradiciju koja nas smješta u posljedično-povijesni kontekst. Ipak to nije posljednja suprotnost među njima, već samo različito stavljanje akcenata: oboje je istovjetno značajno.

Kritična je točka u Gadamera pitanje istine. Čini se da se istina kod njega topi u posljedice povijesti. Da li je nešto istinito, jer ima povijesnu posljedicu i snagu uvjerenja, ili jednostavno zato jer »jest« i radi toga nepobitno »Ima važnost«? Nemoguće je po našem mišljenju zaobići ontološko shvaćanje istine niti Heideggerovom »povijesnošu bitka« niti Gadamerovom »posljedičnom poviješću«. Stanoviti historicizam kao povijesno relativiziranje istine ostaje kod Gadamera očito, mada je njegova zasluga nepobitna što se tiče drugih postavki oko samog problema hermeneutike.